

CÓ PHẢI ĐÀN ÔNG SÁNG TẠO ĐÀN BÀ MÁY MÓC?

THƯA CÁC BẠN ĐỒNG NGHIỆP, CÁC NHÀ BÁO!

Vào một ngày đẹp trời, mùng 4 tháng 8, nhóm thực hiện bản tin nhật sạp giới rời những trang báo mạng, bước ra sạp báo giấy, mua ngẫu hứng một lúc 20 tờ tạp chí và báo tuần, báo ngày và bắt đầu giương mục kính lên đọc.

Chúng tôi đã từng ao ước, bỗng một ngày ở thì tương lai nào đó, mở mắt ra, đọc báo, và thật vui mừng vì không tìm ra hạt sạn giới nào từ các bài báo, các sản phẩm truyền thông.

Nhưng ngày đẹp trời ấy tiếc thay vẫn còn trong thời gian chờ đợi. Và trong khi chờ đợi, chúng tôi vẫn phải tiếp tục chuyển tới các bạn những ý kiến mang tính phê phán không mấy dễ chịu. Tuy nhiên chúng tôi tin là hữu ích. Nó sẽ giúp cho khoảng cách từ nay đến ngày truyền thông không có sạn giới trở nên ngắn hơn.

Chủ đề lần này là âm hưởng chủ đạo mà chúng tôi cảm nhận được từ rất nhiều bài báo trong 20 tờ báo được mua một cách ngẫu hứng.

Hy vọng bản tin sẽ ít nhiều nhận được sự ủng hộ của các bạn.

Nhóm cán bộ giới CSAGA - Oxfam Anh.

1. SỐNG VỚI TẬN CÙNG NHỮNG ĐAM MÊ VÀ CÁ TÍNH KHÔNG PHẢI ĐỘC QUYỀN CỦA ĐÀN ÔNG

Khá nhiều người quan niệm, và điều đó cũng được thể hiện trong không ít bài viết, rằng: cô đơn chiêm nghiệm về thế giới, về con người, về vũ trụ bao la, về tự do và những triết lý sống cao siêu khác... thuộc về đàn ông. Những bài viết đó dường như củng cố thêm một định kiến rằng, phụ nữ chỉ quanh quẩn với xó bếp và những suy nghĩ tầm mún, vụn vặt.

Thật may mắn, tờ báo đầu tiên mà nhóm chúng tôi cầm lên trong số 20 tờ lại có đến mấy bài viết về những người phụ nữ, về những cảm nhận của phụ nữ khi họ dám sống đến tận cùng với những thú chơi, những đam mê, những chiêm nghiệm cá nhân, điều mà một xã hội gia trưởng cho là chỉ thuộc về nam giới.

Trang Hạ, một nhà báo mà chúng ta đã từng biết qua bản tin số 4 với bài viết *Phụ nữ và quảng cáo* đã có bài **Mỗi cuộc chơi, mỗi dặm đường** cho mục **Tận hưởng cuộc sống** của tờ **Lửa ấm (chuyên san của báo Tiền Phong số 2 ngày 2/8/2010)**. Bài viết thực sự gây ấn tượng với cách viết đầy đam mê và phóng khoáng: *“Tôi nghĩ, cách mà phụ nữ chơi xe, sẽ giống cái cách mà họ chinh phục cuộc sống. Cuộc sống vốn thuộc về mỗi người, nhưng làm nó phong phú và đầy lạc thú là tùy mỗi cá nhân.” ... “Dám quảng thân vào một đam mê mới, chắc chắn sẽ cảm nhận được cuộc sống háo hức và mê say.”...*

Không có cái cách ấn định cho phụ nữ nên hy sinh những cảm xúc, những mê đắm không gắn liền với đời sống gia đình, Trang Hạ thực sự khiến người đọc cảm thấy không có rào cản nào, không có khuôn thước nào ngăn cản phụ nữ ước mơ. Nhắc nhiều đến chữ “phụ nữ” trong bài viết, nhưng tác giả không làm người đọc thấy phụ nữ nằm trong sự hạn chế của những quan niệm: *“Phụ nữ lựa chọn tốc độ bởi phụ nữ đơn độc và tha thiết tự do của chính mình, tha thiết tới mức làm đau trong tâm tưởng”.*

Vâng, phụ nữ cũng có thể để trí tưởng tượng của mình bay lên chín tầng mây, có thể thăng hoa cùng cảm xúc, ước muốn, và tự do với những khao khát chính đáng của mình, kể cả tâm trạng đơn độc.

Cũng trong tờ báo này, chúng tôi bắt gặp một bài phỏng vấn một nữ DJ (người làm nghề phối nhạc trong các vũ trường). Đây là một nghề có rất ít phụ nữ tham gia tại Việt Nam. Trong phần sau, chúng tôi sẽ nói về các định kiến còn tồn tại trong bài phỏng vấn này từ người đặt câu hỏi phỏng vấn. Nhưng những câu trả lời tự tin, phản bác lại những

định kiến của DJ này làm người đọc thấy một tính cách mạnh mẽ, thấy tin tưởng vào tình yêu nghề và các quan niệm độc lập của cô (**DJ Mỹ Quyền - Tai tiếng ư? Tôi không sợ**). Với việc chuyển tải những suy nghĩ đúng đắn của nhân vật, bài báo đã có được thông điệp tích cực góp phần phá bỏ các khuôn mẫu giới về công việc, nghề nghiệp mà dư luận xã hội của ta còn bị chi phối nhiều ở quan niệm truyền thống.

...Các tập quán và chuẩn mực xã hội đã góp phần to lớn vào việc giải thích sự phân biệt giới. Chúng quyết định vai trò của phụ nữ và nam giới trong gia đình và cộng đồng. Chúng định hình cho những sở thích cá nhân và quan hệ quyền lực giữa phụ nữ và nam giới. Nam giới thường bị chế giễu khi làm những việc được coi là của phụ nữ, và đồng thời phụ nữ sẽ bị coi là không nữ tính hay khêu gợi khi họ làm những công việc do nam giới đảm nhận. Do vậy các chuẩn mực xã hội tạo ra những động lực mạnh mẽ định hướng hành vi của con người – khi là vợ chồng, bố mẹ, công dân và người lao động – và những hành vi nằm ngoài khuôn khổ được chấp nhận có thể hứng chịu những hệ thống trừng phạt của xã hội chính thức hay không chính thức. (**Đưa vấn đề giới vào phát triển thông qua sự bình đẳng Giới về Quyền, Nguồn lực và Tiếng nói**, Nxb Văn hóa – Thông tin, Trang 117)

Tương tự, trong một số bài báo khác, nhóm quan sát cũng ghi nhận được những góc nhìn tiến bộ của các nhà báo khi phản ánh cuộc sống và công việc của người phụ nữ.

Chân dung Thanh Lâm - một nữ ca sĩ của dòng nhạc Thiển dám làm tất cả những gì mình muốn, dám cháy hết mình cho những khát vọng, đã được khắc họa như một biểu tượng đối lập lại những quan niệm cũ mòn về người phụ nữ: *“Thanh Lâm ngay từ khi xuất hiện đã với hình ảnh đầu trọc trong dòng nhạc thể hiện đầy thách thức...”*

Lắng nghe những lời bộc bạch của cô ca sĩ này, độc giả sẽ càng thấy rõ hơn một thứ sức mạnh tiềm ẩn mà không phải người phụ nữ nào cũng nhận ra và biết cách khám phá, thể hiện:

“Khi hát mình lên đồng đến tận cùng... Mình để thả hoàn toàn cảm giác của mình... Đôi khi hát nổi cô đơn của mình, niềm hạnh phúc của mình, đôi khi hát nổi cô đơn của một người khác, của một dân tộc khác, sự mất mát của cả vũ trụ này...” (**Thanh Lâm: Đôi khi hát sự mất mát của vũ trụ - TC Đàn ông số 8/2010**).

Đặc biệt, trong bài viết mang nhan đề **Oprah Winfrey, Quyền lực trong tay phụ nữ** cũng đăng trên tạp chí này, độc giả còn được biết đến một phụ nữ được mệnh danh là một nữ hoàng talkshow, người đã “bay cao từ xuất phát thấp”:

“Xuất thân từ một gia đình nghèo, một tuổi thơ dữ dội (bị hãm hiếp lúc 9 tuổi và mang thai lúc 14 tuổi), Oprah Winfrey là tấm gương cho bất cứ người nghèo, người da màu nào về nghị lực vươn lên trong cuộc sống và quan trọng nhất là chứng minh được sự thành công từ cố gắng của mình ...”.

Tác giả nhắc tới quá khứ bất hạnh của nhân vật nhưng tuyệt nhiên không lấy điều đó để tạo sự giật gân cuốn hút người đọc, cũng không hề làm nảy sinh cái nhìn kì thị. Trái lại, những điểm nhấn trong cuộc đời Oprah Winfrey được tái hiện như những bằng chứng để đánh tan những hoài nghi trong định kiến của dư luận: “Với công việc trước hết ở đài phát thanh và sau đó là vị trí xướng ngôn trên truyền hình vào năm 19 tuổi, Oprah trui rèn

mất 10 năm ở các đài địa phương trước khi vươn ra biển lớn: Chicago...”

“...Tôi đã đi từ một vị thế nhỏ nhoi và không hề có quyền lực gì đến việc có mọi thứ trong tay”, Oprah Winfrey đã tự nhìn nhận về chặng đường vươn tới thành công của cô như một lẽ sống tất yếu. Song những gì cô đã trải qua, những gì cô đã đạt được chứng tỏ sức mạnh tiềm ẩn của người phụ nữ trong việc sống và thể hiện những giá trị đích thực của mình.

Có thể thấy việc đăng tải những thông tin với góc nhìn nhạy cảm giới như vậy, các bài báo đã góp phần không nhỏ nhằm nâng cao nhận thức của công chúng về quyền bình đẳng giữa nam giới và phụ nữ trên mọi lĩnh vực cuộc sống. Đồng thời qua đó những xét đoán chủ quan, sai lầm, những thiên kiến coi thường phụ nữ sẽ được loại bỏ, tạo cơ hội cho mỗi cá nhân phát huy tối đa năng lực của mình. Chúng tôi thực sự mong các báo sẽ có thêm nhiều bài viết khách quan, công bằng và mang thiện chí giới như trên đây.

2. SỰ KHÁC BIỆT VỀ GIỚI TÍNH GIỮA NAM VÀ NỮ LÀ CƠ SỞ TẠO NÊN GIÁ TRỊ GIỚI

Thực tế cho thấy đa phần những định kiến giới, những khuôn mẫu tiêu cực về giới trong xã hội đều được hình thành từ những ngộ nhận của con người *khi đánh đồng sự khác biệt về giới và giới tính*. Nghĩa là người ta căn cứ vào những đặc tính sinh học, vào cái gọi là thiên chức của nam hay nữ để quy định vai trò, gán nhãn trách nhiệm cho mỗi giới. Những nhầm lẫn như vậy đã kéo theo vô số những áp đặt, đòi hỏi bất công vô lý đối với cả phụ nữ lẫn nam giới trong nhiều thời đại.

Ngày nay, những khái niệm *giới* và *giới tính* không còn quá xa lạ và trừu tượng đối với đại đa số các tầng lớp công chúng, sự khác biệt giữa nam và nữ về mặt sinh học đã được nhận diện rõ ràng, vì vậy đòi hỏi người làm báo cũng cần chuẩn xác hơn khi đề cập tới các vấn đề thuộc phạm vi này.

Rất tiếc, trong số những tờ báo quan sát được, chúng tôi vẫn gặp những cách lý giải thiếu thuyết phục khi căn cứ vào sự khác biệt về giới tính giữa nam và nữ để suy luận ra những khác

http://chungta.com/Desktop.aspx/ChungTa-SuyNgam/Van-Hoa/Viet_van_dung_nghi_den_tien/

biệt về giới. Bài viết với nhan đề hết sức hấp dẫn: **Đàn ông thích “của lạ”,** đăng trên **Tri thức trẻ số 324 ngày 20/7/2010** là một ví dụ. Tác giả đi từ một triết lý dân gian: *cái lạ bằng ta cái quen để cắt nghĩa về chuyện ngoại tình của đàn ông*. Sự hài hước trong lối dẫn dắt ở đây đã khiến cách nhập đề không theo lối mòn, có thể tạo hiệu ứng tốt cho môi trường giao tiếp thông tin, tuy nhiên người viết đã vấp phải những yếu tố cực đoan khi cố gắng chứng minh cho sự khác biệt giữa hai giới: “*Tôi cho rằng tính ham thích cái lạ là do “gien” của giống đực... Từ thượng cổ*

<http://forum.zing.vn/chuyen-tro/thai-trinh-17-tuoi-choi-guitar-va-hat-nhac-lenka/t476885.html>

đến nay rất hiếm có nhà thám hiểm nào là phụ nữ... Cũng rất ít khi có phụ nữ “ăn nem” với người đàn ông hoàn toàn xa lạ, nhất là khi họ đang sống hạnh phúc với chồng. Nhưng đàn ông thì khác, ngay cả những người có đời sống tình dục mặn nồng với vợ, nếu có cơ hội biết thêm của lạ, họ vẫn sẵn sàng “trao thân” chẳng mấy đắn đo...”

Thậm chí tác giả còn khẳng định: “... nếu liệt dương với vợ thì khối người bị, thay đổi tượng khác vào lại khoẻ ngay...”

Sự bất cần khi quy một số những hiện tượng mang tính xã hội về cội nguồn sinh học đã làm cho thông điệp của bài báo trở nên chệch hướng. Chúng ta đang cần lên án ngoại tình như một thứ hiểm họa bạo lực gia đình, vậy mà tác giả bài báo lại khẳng định *tính ham thích cái lạ là do “gen” của giống đực* (nghĩa là bẩm sinh, hiển nhiên, sẵn có). Không chỉ có vậy, với những bằng chứng có vẻ rất xác thực, cách lập luận của bài báo còn thuyết phục độc giả tin rằng tạo hóa ban cho đàn ông (giống đực) một thứ đặc ân, đó là quyền được có *những mối quan hệ ngoài hôn nhân*. Phụ nữ không được hưởng thứ quyền ấy bởi sự bất công của tạo hóa. Quan điểm này hết sức nguy hại vì nó biện hộ, tiếp tay, hợp thức hóa cho những hành vi quan hệ bất chính của đàn ông để từ đó tiếp tục “gán nhãn” cho những giá trị giới một cách phi lý, làm cản trở tới tiến trình thực hiện truyền thông nâng cao bình đẳng giới hiện nay.

Cùng trên số báo này, còn có một bài báo khác, cũng mang tiêu đề hấp dẫn không kém: **Bí quyết**

đàn ông chọn vợ; phụ nữ tìm chồng. Theo chúng tôi hiểu đây là bài giới thiệu về cuộc trao đổi giữa phóng viên và chuyên gia nhân chủng học (Giáo sư Boguslaw Pawlowski, tác giả cuốn sách **Sinh học tính hấp dẫn của con người**). Song vì bài đăng không được chú thích rõ về nguồn (biên dịch hay phỏng theo) nên độc giả hoàn toàn có thể lĩnh hội các thông tin ở đây như những thông tin chính thức từ bài báo.

Trước hết phải thừa nhận cách nêu và dẫn dắt vấn đề trong bài viết có sức cuốn hút người đọc. Ngôn từ được người trong cuộc sử dụng cũng táo bạo, phá vỡ những khuôn thước của thứ văn phong khoa học thuần túy. Công chúng ít nhiều đều tìm được cho mình sự thú vị về những điều tưởng chừng quen thuộc mà vẫn mới lạ trong đời sống thường nhật....

Tuy nhiên, điều khiến những ai quan tâm tới vấn đề giới phải băn khoăn là bài báo đã quá lệ thuộc vào thuyết nhân chủng học để *giới tính hóa* những khác biệt về tâm sinh lý của phụ nữ và đàn ông, hạ thấp giá trị nhân tính của con người. Chúng tôi xin được trích một vài phát ngôn tiêu biểu (nằm trong lời dẫn của phóng viên):

“ - Theo ý nghĩa khoa học thuần túy, hôn nhân không phải mối quan hệ đồng minh giữa hai cá thể, mà là một dạng hợp đồng, trong đó mỗi bên nỗ lực tận dụng đối tác để phát tán gen di truyền của chính mình...”

- ...Sự hấp dẫn về thể chất là thước đo giá trị sinh học. Vậy nên phụ nữ cần đầu tư vào một vị sắc đẹp. Trong khi thế giới đàn ông tôn sùng sắc đẹp thân thể, cho dù phần lớn đàn ông không đặc biệt chú ý làm đẹp – ngay cả trong thời gian tán tỉnh bạn tình...

- ...ví tiền của đối tác càng dày, cơ may có cực khoái của người đẹp càng lớn.

- Đàn ông có chia phụ nữ theo loại “vui vẻ một đêm” và loại “chung sống suốt đời”?

...

Quy luật tâm lý không hoàn toàn bắt nguồn (hoặc bị chi phối) từ nhu cầu sinh lý. Với những cách dẫn dắt, đưa đẩy quy chụp như vậy, bài báo khó có thể tránh khỏi việc tạo ra những tác động tiêu cực tới nhận thức của công chúng, nhất là khi những ngộ nhận, định kiến tương tự còn đang tồn tại dai dẳng trong đời sống hôm nay. Trong một số bản tin trước, nhóm quan sát đã chỉ ra và phân tích khá kĩ về những suy luận thiếu căn cứ khoa học trong việc dùng yếu

tố bản năng, thiên bẩm để lý giải những phẩm chất xã hội của giới. Chúng tôi mong muốn từ phía các cơ quan báo chí sớm có những quy định tích cực hơn để khắc phục những hiện tượng sai sót này.

...văn hóa có nghĩa là “trở thành đẹp, thành có giá trị”. Văn hóa chỉ chứa cái đẹp, chứa các giá trị. Nó là thước đo mức độ nhân bản của xã hội và con người... (Trần Ngọc Thêm, *Tìm về bản sắc văn hóa Việt Nam*, Nxb Hồ Chí Minh, trang 21).

... Từ việc điều chỉnh xã hội, văn hóa có chức năng bộ phận là định hướng các chuẩn mực, điều chỉnh các ứng xử của con người. Từ việc điều chỉnh xã hội, văn hóa có chức năng phái sinh là động lực cho phát triển của xã hội. Không phải ngẫu nhiên mà UNESCO nhấn mạnh rằng văn hóa chiếm vị trí trung tâm và đóng vai trò điều tiết của phát triển... (Trần Ngọc Thêm, *Tìm về bản sắc văn hóa Việt Nam*, Nxb Hồ Chí Minh, trang 23).

3. NGUY CƠ CỦA BẤT BÌNH ĐẲNG BẮT NGUỒN TỪ NHỮNG NGỘ NHẬN VỀ BẢN NĂNG GIỚI

Như đã nói ở trên, những khác biệt về giới tính giữa nam và nữ là cội nguồn làm nên giá trị của mỗi giới, các nhà báo phải hơn ai hết hiểu rõ và giúp công chúng điều chỉnh những suy nghĩ sai lệch về điều này. Song những mặc định về nam giới và phụ nữ được trích dẫn từ bài báo dưới đây cho thấy vẫn còn không ít thiên kiến giới tồn tại trong chính tư duy và nhận thức của tác giả:

“- Đàn ông thích sáng tạo còn phụ nữ thích gìn giữ.

- Đàn ông thích thu tóm thế giới vĩ mô còn phụ nữ hay quan sát những sự vật nhỏ bé.
- Phụ nữ dễ thích ứng với kiểu lao động mang tính lặp đi lặp lại còn đàn ông thích làm những công việc mang tính sáng tạo...” (Bản năng gốc của hai giới – Gia đình & xã hội cuối tuần, số 30 ngày 29/7/2010).

Chúng tôi hiểu rằng khi đưa ra các luận điểm mang tính khám phá, phát hiện từ thực tiễn, bài báo nhằm mục đích xác định những ưu thế riêng của mỗi giới trên cơ sở các thuộc tính khác nhau của nam và nữ. Điều này thực sự quan trọng và hữu ích để giúp mỗi cá nhân cũng như toàn xã hội có cách nhìn nhận đúng đắn về vai trò, giá trị giới, từ đó tạo điều kiện cho nam giới và phụ nữ bình đẳng phát huy năng lực của mình. Tuy nhiên, việc tác giả coi khả năng sáng tạo thuộc về đàn ông, sở thích làm những công việc lặp đi lặp lại thuộc về đàn bà; hoặc: đàn ông

<http://blog.yume.vn/xem-blog/dj-viet-nam-lam-va-choi.gaztay.35A5C524.html>

thích thu tóm thế giới vĩ mô còn phụ nữ hay quan sát những sự vật nhỏ bé, những khái quát này đã vô tình khuyến khích cho những bất công trong đời sống xã hội, nhất là trong lĩnh vực lao động việc làm. Từ những căn cứ mà bài báo tổng kết, các nhà quản lý hoặc cơ quan sử dụng lao động có thể tước bỏ cơ hội tham gia những công việc mang tính sáng tạo đối với người phụ nữ. Đồng thời áp lực về sự sáng tạo trong lao động cũng sẽ trở thành những đòi hỏi khắt khe đối với đàn ông.

...Hầu như trong tất cả các xã hội, tập quán về giới đều quan niệm rằng phụ nữ và bé gái chỉ có trách nhiệm chính là chăm sóc nhà cửa và con cái. Ở các nước phát triển, trách nhiệm gia đình thường choán mất nhiều thời gian làm việc, mà điều này hạn chế khả năng các bé gái được tiếp tục đến trường và của các bà mẹ được tham gia vào các công việc trên thị trường... (Đưa vấn đề giới vào phát triển thông qua sự bình đẳng Giới về Quyền, Nguồn lực và Tiếng nói, Nxb Văn hóa – Thông tin, 2001. Trang 25)

Tương tự những suy luận cảm tính, ngẫu hứng trên đây, trong một số bài báo khác, độc giả còn phải ghi nhận những kiểu quy kết, áp đặt định kiến một cách tùy tiện, chủ quan về nam giới và phụ nữ, chẳng hạn:

“...Đàn ông giống thời tiết ở chỗ không gì có thể thay đổi trừ bản thân họ. Không những thế, họ hệt như bãi đỗ xe, chỗ tốt thì đã có xe chiếm, chỉ còn lại những chỗ rất nhỏ và hẹp. Ngoài ra đàn ông hao hao giống loại phim “tươi mát” sẽ thỏa mãn bạn nhưng chỉ chốc lát, đồng thời khó phân biệt hẳn ta với cà phê bởi hương vị đắng lạ miệng có thể làm bạn mất ngủ cả đêm” (“Happy hour” khi đàn ông tám chuyện – Tạp chí Đàn ông số 8/2010).

Có thể chủ ý của tác giả ở đây là muốn dùng những phép so sánh hài hước và mới lạ để gây ấn tượng, tạo thêm sức hút nhằm giới thiệu và quảng bá cho một talkshow được khởi chiếu trên VCTV1 từ 10/7/2010, song cách thu hút chú ý này mạo hiểm,

<http://www.zing.vn/news/xa-hoi/nguoi-phu-nu-say-me-1-000-chiec-coi-da/a89923.html>

thậm chí có phần nguy hiểm. Sự liên tưởng trên cơ sở trải nghiệm của mỗi cá nhân về đàn ông sẽ có điều kiện để phát sinh hoặc củng cố thêm những thiên kiến sai lầm về giới, nhất là khi đặt trong mối tương quan giữa nam giới và phụ nữ, đàn ông bị ví như một *bãi đỗ xe, chỗ tốt thì đã có xe chiếm, hoặc hao giống loại phim “tươi mát” sẽ thỏa mãn bạn nhưng chỉ chốc lát...* Và đương nhiên những đặc tính làm nên sự hấp dẫn của thế giới đàn ông sẽ trở nên tầm thường, đáng rẻ rúng.

Cũng do sự nhầm lẫn trong việc đánh đồng thói quen với bản năng của phụ nữ và đàn ông nên trong bài viết **Điều phụ nữ không nên làm (Gia đình & xã hội cuối tuần, số 30 ngày 29/7/2010)** đã có những lời khuyên như sau:

“Không người đàn ông nào ưa phụ nữ nói nhiều. Nhất là khi chồng phạm lỗi, bạn đừng bao giờ nhắc đi nhắc lại chuyện ấy để trừng phạt anh ấy. Làm như vậy, lời nói của bạn không có tác dụng mà chồng còn cho bạn là người nhỏ nhen... Nếu vợ chồng giận dỗi và bạn từ chối chuyện chăn gối để trừng phạt thì đó là hành động sai lầm... bạn phải tìm cách giảng hòa với chồng để không khí yên bình trở lại chứ không phải là “cấm vận” anh ấy vì đàn ông tối kỵ chuyện ấy.”

Mặc dù đây là bài viết mang tính chất sưu tầm, song rất khó chấp nhận việc cung cấp thông tin theo kiểu mách bảo bí quyết như vậy. Đây là chưa nói tới cách nhìn nhận hết sức bất công đối với phụ nữ được thể

hiện trong lời răn dạy ở đây. Chúng tôi hiểu thiện ý của người cung cấp thông tin là muốn bổ sung kiến thức, trau dồi kỹ năng ứng xử trong gia đình cho chị em phụ nữ. Tuy nhiên, sự thiếu nhạy cảm về giới đã khiến người biên tập mắc phải những sai sót không đáng có.

Theo những lời phân tích của bài báo thì công chúng có thể hiểu rằng chỉ có đàn ông được quyền đòi hỏi phụ nữ *không được nói nhiều* khi chính bản thân anh ta mắc lỗi; và nếu vợ chồng giận dỗi, người vợ phải gánh toàn bộ trách nhiệm giảng hòa bằng cách không được chối từ chuyện tình dục. Điều này vô hình chung đẩy người phụ nữ vào thế thụ động, cam chịu, mặc cảm tội lỗi và phải chấp nhận bạo lực; đồng thời góp phần khích lệ người đàn ông gây bạo lực tìm cơ nguy hiểm, đổ lỗi nếu vợ anh ta “nhỏ nhen” hoặc “cấm vận”.

Lẽ ra bài báo cần định hướng dư luận, cộng đồng có cách nhìn nhận công bằng đối với những sai lầm của cả hai giới. Cách lập luận nghiêng về ủng hộ, cảm thông với người đàn ông như vậy chứng tỏ người sưu tầm thông tin hoàn toàn thoát ly các quan điểm tiến bộ về giới và bỏ qua mục tiêu truyền thông vì sự tiến bộ của phụ nữ. Chúng tôi thực sự lo lắng khi hình dung về những tác động trái chiều từ những sản phẩm báo chí kiểu này.

4. KHÔNG NÊN ĐỂ THIÊN KIẾN VỀ PHỤ NỮ LÀM HỒNG NHỮNG BÀI BÁO HAY

Trong phần 1 của bản tin, chúng tôi đã đề cập những điểm tích cực của bài báo có nhan đề: **DJ Mỹ Quyên-Tai tiếng ư? Tôi không sợ** in trên **chuyên san của báo Tiền Phong số 2 ngày 2/8/2010**. Đây là bài viết lẽ ra rất tốt khi tác giả chọn chủ đề ca ngợi một nữ DJ nổi tiếng nhất ở Việt Nam. Đặc biệt, với tiêu đề “Đâu phải vào vũ trường là xấu”, người viết đã thể hiện nỗ lực của mình trong việc góp phần giúp công chúng xóa bỏ những định kiến về nghề nghiệp. Tuy nhiên thật đáng tiếc, trong các câu hỏi của phóng viên vẫn mắc một căn bệnh mà chúng tôi đã nhắc tới trong một vài bản tin trước đây, đó là việc mang định kiến giới của mọi người hoặc của chính mình ra để gài bẫy, thậm chí áp đặt người trả lời. Ví dụ:

- *Phụ nữ theo nghiệp DJ không nhiều, số lượng thành công chỉ đếm trên đầu ngón tay. Trường hợp của chị có dựa nhiều vào may mắn?*
- *Trên sân khấu, trông chị thật đẹp và lời cuốn. Điều đó có tác động bao nhiêu % tới thành công của chị?*
- *Các DJ trong một vũ trường có bao giờ chơi xấu nhau không?*
- *Những con gái ngày nào cũng vào vũ trường từ 11 giờ tới 1, 2 giờ đêm, chắc chắn có những điều tiếng?*
- *Đi đêm, ngủ ngày như thế, chồng chị có than phiền gì không?*
- *Tình yêu trước của chị (DJ Phát) hơn chị quá nhiều tuổi, còn Hoàng Anh lại kém chị 2 tuổi, khi yêu có gì khác biệt không?...*

Chúng tôi hiểu ở đây phóng viên đã sử dụng một trong những thao tác nghiệp vụ được khuyến khích trong quá trình thực hiện phỏng vấn nhằm thu thập thông tin một cách đa dạng nhất. Cách hỏi phản đề này sẽ cuốn hút người được phỏng vấn nhập cuộc hứng thú hơn với các kiểu thách thức quan điểm cá nhân. Song khi bài viết đã đăng tải trên mặt báo, môi trường giao tiếp thông tin không còn chỉ giới hạn giữa nhà báo và nhân vật mà là toàn bộ các tầng lớp độc giả. Họ sẽ bị chi phối rất nhiều từ những quan điểm chứa định kiến về phụ nữ mà người viết đưa ra. Vì thế để tránh những tác động tiêu cực đối với nhận thức của công chúng, người phỏng vấn nên hạn chế những cách nêu câu hỏi như vậy. May mắn là nhân vật Mỹ Quyên trong bài viết này có những suy nghĩ đúng đắn, tích cực nên đã tránh được hàng

loạt “cái bẫy”, nếu không, rất có thể công chúng sẽ lạc lối trong việc tiếp nhận những thông tin mà nhà báo muốn chuyển tải.

Nhân bản về khía cạnh này, nhóm quan sát giới muốn lưu ý thêm đối với cách viết trong một số bài báo khác. Xuất phát từ cách nhìn nhận thiếu thiện cảm với phụ nữ nên hầu như người viết không thể hiện được những thông điệp tích cực đã đặt ra. Xin đơn cử bài viết dưới một nhan đề khá trẻ trung, điệu đàng và giàu ẩn ý: **Chuyện các nàng càng cảnh cao chích chòe càng lao xao không đậu – Mục Đăng yêu - chuyên san Báo Phụ nữ thủ đô, số 22, tháng 8/2010**. Đây là bài viết mang thiện ý khuyến cáo về một thực trạng xã hội tồn tại những bất cập, trong đó những tác động tiêu cực đến con đường công danh, sự nghiệp của người phụ nữ cần được khắc phục. Chắc chắn bài viết sẽ được đông đảo công chúng đồng tình nếu cách vào đề của tác giả không mang giọng đay đả, chì chiết như thể mọi tội lỗi đều thuộc về nữ giới:

“Các nàng học cao, hiểu nhiều, nhưng đôi khi cuộc sống không giống như những lý thuyết mà các nàng được học và không giống như cái cách mà các nàng vẫn tâm niệm về nó, bởi vậy mà dù đường công danh của các nàng có hãnh tiến đến đâu, nhưng đường tình duyên của các nàng thì vẫn lặn độn, long đong, trắc trở...”

Điều đáng buồn là cách nhìn mặc định vai trò giới, dồn áp lực với người phụ nữ như trên đây xuất hiện trong không ít các bài báo mà chúng tôi qua sát được. Chỉ riêng tờ **Hạnh phúc gia đình - Phụ nữ Việt Nam ngày 6/8/2010**, độc giả đã có thể nhận thấy không ít định kiến gây bất lợi cho người phụ nữ, chẳng hạn:

“...Số phận người phụ nữ lên đêngh mười hai bến nước, lấy chồng như thuyền cập bến, bến trong thì nhờ, bến đục thì chịu, không định trước được, mà cũng không lựa chọn được bến nào.” (Hai lần lỡ bước)

“...Phái nữ không được tạo hóa thiên vị, ưu ái như phái nam... Dù giỏi giang và độc lập đến đâu thì việc lấy chồng, có con vẫn là điều quan trọng nhất của phái nữ...” (Xinh đẹp, thành đạt vẫn khó kiếm chồng)

“...Người phụ nữ ví như con thuyền, ai cũng mong tìm được một bến bờ bình yên. Dù có mạnh mẽ đến đâu, có độc lập, tự chủ đến đâu, họ cũng khao khát một bờ vai vững chãi của người đàn ông để nương tựa...” (Khao khát một bờ vai)

Lâu nay, các bài viết trên **Hạnh phúc gia đình** hay **Phụ nữ Thủ đô** vẫn được đông đảo công chúng mến mộ, ưa thích bởi cách chuyển tải thông tin của Báo đa dạng, phong phú và có bản sắc riêng.

Chúng tôi rất mong các nhà báo cần trọng hơn nữa với những hạt sạn mang tính nhạy cảm về giới trên đây để uy tín, chất lượng của tờ báo luôn được đảm bảo, giữ được niềm tin của độc giả từng dành cho Báo.

... Giá trị tinh thần còn bao gồm các tư tưởng có giá trị sử dụng (khoa học, giáo dục,...) trong đó có cả bản thân cách thức sáng tạo ra các giá trị mà qua kinh nghiệm ngàn đời, con người đã tích lũy được... (Trần Ngọc Thêm, *Tìm về bản sắc văn hóa Việt Nam*, Nxb Hồ Chí Minh, trang 22).

5. PHỤ NỮ HAY ĐÀN ÔNG BỊ BẠO LỰC CŨNG CẦN XÉT XỬ CÔNG BẰNG THEO ĐÚNG LUẬT PHÁP

Trong nhiều bản tin trước đây, vấn đề bạo lực giới đã được đề cập dưới nhiều góc độ khác nhau, thiết tưởng sẽ không có điều gì cần trao đổi thêm ở bản tin này. Vậy mà trên tạp chí **Gia đình và trẻ em - số 29 ngày 22/7/2010**, nhóm quan sát giới gặp một bài viết mang cảm hứng về bạo lực ngược khiến chúng tôi không thể không trở lại những khía cạnh quan niệm đã được thống nhất.

Với nhan đề **Những ông chồng sợ vợ**, bài báo đã từ những hiện tượng không nhiều để khái quát, để nhận xét, phân tích. Xin đơn cử một số đoạn:

“...Chuyện những người phụ nữ đánh chồng không nhiều nhưng vẫn có trong cuộc sống hiện nay. Họ thường là người quen lấn lướt chồng trong mọi chuyện. Nếu có gì không vừa ý, họ sẵn sàng quát và lăng mạ chồng...”

“... Đàn ông xưa nay được xem là phái mạnh, còn đàn bà lấy chồng thì phải “xuất giá tòng phu”, “phu xướng phụ tùy” nghĩa là chồng nói thì vợ phải nghe theo. Nhưng cùng với sự phát triển của xã hội, phụ nữ được giải phóng và bình đẳng về nhiều mặt hơn so với nam giới. Bản lĩnh và vai trò của họ ngày càng được khẳng định: “làm trai rửa bát quét nhà/ vợ gọi thì dạ bầm bà con đây” – câu thơ tưởng như đùa, nhưng lại là thực tế đang diễn ra với nhiều người đàn ông...”

Nếu cứ theo ý tứ của đoạn trích mà suy, có lẽ ai cũng thấy rằng ngày nay có những phụ nữ không còn là phụ nữ, bởi họ luôn *lấn lướt, quát và lăng mạ chồng*.... Tai hại hơn thế, theo tác giả bài báo thì nhờ có bình đẳng giới nên *bản lĩnh và vai trò* của phụ nữ ngày càng được khẳng định, theo đó nhiều người đàn ông bị đẩy vào *tư thế bị áp chế* (như ý của câu thơ đã trích). Rõ ràng không chỉ thể hiện định kiến giới một cách “hỗn nhiên” mà những sai lệch trong nhận thức của nhà báo về bản chất của bình đẳng giới đã khiến bài viết trở thành lạc điệu, không đủ sức thuyết phục.

Chưa dừng lại ở đó, lô gíc vấn đề mà bài báo đặt ra còn được bộc lộ rõ hơn ở phần kết luận:

“... Với họ, việc chia tay với vợ không dễ vì tòa án thường xử theo chiều hướng có lợi cho người phụ nữ. Vợ thường được nuôi con và như thế anh ta sẽ mất chúng. Đây là nỗi khổ tâm vô cùng tận của người cha. Đã đến lúc xã hội cần nhìn nhận đúng về thực trạng trên và có những biện pháp bảo vệ đàn ông bị bạo hành ngược...” (Những ông chồng sợ vợ - Gia đình và trẻ em- số 29 ngày 22/7/2010).

Chúng tôi hiểu cái đích mà bài báo muốn hướng tới là bênh vực quyền lợi cho những người đàn ông không may bị đẩy vào thế yếu, cần trợ giúp để thoát khỏi bạo lực gia đình. Tuy nhiên cách phân xét ở đây được dựa trên những hiện tượng cá biệt của thực tế và cảm nhận chủ quan và phiến diện của người viết nên tư tưởng tích cực của bài báo đã bị mờ chìm. Thậm chí, nếu không theo dõi kỹ lưỡng toàn bộ thông tin, rất có thể độc giả sẽ giạt mình vì quan điểm của bài viết đi ngược với chủ trương của luật pháp Việt Nam cũng như luật pháp quốc tế về bình đẳng giới và quyền phụ nữ. Chúng tôi, những người nhạy cảm giới cũng không thể không hoang mang. Theo cách cảm nhận của nhà báo, chẳng lẽ luật pháp của ta đang thực sự bất công với nam giới? Nên chăng, trước khi tìm *những biện pháp bảo vệ đàn ông bị bạo hành ngược* mong tác giả hãy tìm hiểu kỹ hơn các quy định về quyền ly hôn, nuôi dạy con cái trong một số bộ luật hiện hành. Đối chiếu với thực tế, nếu có hiện tượng thiên vị cho nữ giới, việc khuyến cáo nhằm bảo vệ đàn ông cũng cần đưa ra một cách cụ thể, có căn cứ xác thực và công tâm hơn.

CHIỤU TRÁCH NHIỆM XUẤT BẢN: **Ths. Nguyễn Văn Anh - Chủ tịch Hội đồng sáng lập**

BIÊN TẬP NỘI DUNG: **Trịnh Thị Bích Liên**

Cơ quan: Trung tâm Nghiên cứu và Ứng dụng Khoa học về Giới - Gia đình - Phụ nữ và Vị thành niên (CSAGA)

Địa chỉ: Tầng 4 Công ty cơ khí Điện - Điện tử - Tàu thủy; Tổ 6 - Láng Thượng - Đống Đa - Hà Nội

ĐT: 04.37910014 - Email: csaga@csaga.org.vn - Website: www.csaga.org.vn

www.thuviengbv.dovipnet.org.vn (04.37759333)